

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan merimiesten vuosilomalakia muutettavaksi vuosilomalain muutoksia vastaavalla tavalla. Niin sanottujen epätyypillisten työsuhteiden yleistyessä työntekijällä on aikaisempaa laajempi oikeus vuosilomakorvaukseen myös lyhytkestoisessa työssä.

Kansainvälisen työjärjestön asiantuntijakomitea on kiinnittänyt huomiota merenkulkijain palkallista vuosilomaa koskevan yleissopimuksen soveltamiseen Suomessa.

Yleissopimuksen mukaan sitoutujavaltion on säädettävä siitä, ettei merenkulkijalle työaikana annettua tilapäistä maissakäyntivapaata lasketa merimiehen palkalliseen vuosilomaan kuuluvaksi. Esityksen tarkoituksena on saattaa merimiesten vuosilomalaki vastaamaan edellä mainitun sopimuksen vaatimuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Tilapäiset maissakäyntivapaat

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) hyväksymän merenkulkijain palkallista vuosilomaa koskevan yleissopimuksen n:o 146 (SopS 72/1990) 6 c artiklan mukaan merenkulkijalle työaikana annettua tilapäistä maissakäyntivapaata ei saa laskea merimiehen palkalliseen vuosilomaan kuuluvaksi. Vaikka merimiesten vuosilomalaissa (433/1984) ei ole asiasta nimenomaista säännöstä, voimassa olevan oikeustilan on katsottu vastaavan yleissopimuksen asettamia vaatimuksia. Tämä johtuu siitä, että vuosiloman jakamista koskevan 8 §:n 1 momentin mukaan vuosiloman tulee pääsäännön mukaan olla yhdenjaksoinen. Tosin toinen kahden peräkkäisen lomanmääräytymiskauden lomasta voidaan kuitenkin antaa kahdessa tai useammassa osassa edellyttäen, että se on välttämätöntä työn käynnissä pitämiseksi tai että työntekijä

siihen suostuu. Toukokuun 2 päivän ja syyskuun 30 päivän välisenä aikana annettava loma voidaan jakaa vain työntekijän suostumuksella. Lisäksi merimiesten vuosilomalain 7 §:n mukaan suomalaiselle tai Suomessa asuvalle merimiehelle lomaa ei saa ilman työntekijän suostumusta antaa muualla kuin jossakin Suomen satamassa. Muulle työntekijälle loma on annettava hänen kotimaansa satamassa tai satamassa, jossa työsopimus on tehty.

Merimiesten vuosilomalain 3 §:ssä säädetään työssäolopäivien veroisista päivistä. Tällaisia päiviä ovat esimerkiksi vuosilomalla olo, sairauspäivät sekä pykälässä mainittuihin muihin hyväksyttäviin syihin liittyvät työstä poissaolopäivät.

Yleissopimuksen tilapäisiä maissakäyntivapaita koskevan nimenomaisen säännöksen puuttumisen vuoksi 8 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työjakson aikana työntekijälle annettavaa lyhytaikaista maissakäyntivapaata ei lasketa

vuosilomaan kuuluvaksi. Työjaksolla tarkoitetaan aikaa, jolloin työntekijä on laivalla joko työssä tai laissa tai sopimuksessa tarjotulla lepoajalla.

Ehdotettu säännös ei estäisi sitä, etteikö työntekijälle voitaisi myöntää vuosilomaa esimerkiksi laivan ollessa käymässä ulkomaisessa satamassa silloin, kun vuosiloman antaminen ylipäänsä on mahdollista merimiesten vuosilomalain säännöksiä noudattaen.

1.2. Vuosilomakorvaus lyhytaikaisessa työssä

Lomakorvaus työsuhteen jatkuessa

Merimiesten vuosilomalaisissa ei ole vuosilomalain (272/1973) 9 §:ää (460/1997) vastaavaa säännöstä lomakorvauksesta työsuhteen jatkuessa. Lomakorvauksen tarkoituksena on korvata työntekijälle saamatta jäänyt vuosiloma. Ehdotetun 17 a §:n mukaan lomakorvauksen saamisen edellytyksenä olisi, että työntekijä on sopimuksen mukaan työssä lomanmääräytymiskauden aikana niin harvoin päivinä tai niin lyhyen ajan, ettei hänelle kerry ainoatakaan täyttä lomanmääräytymiskuukautta tai vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskuukausia. Lisäksi edellytettäisiin, että työntekijä on lomanmääräytymiskauden aikana työssä yhteensä vähintään kuusi tuntia.

Lomakorvauksen suuruus olisi kahdeksan ja puoli prosenttia edellisen lomanmääräytymiskauden aikana työntekijälle maksetusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta. Vuosilomakorvauksen pohjana oleva palkka laskettaisiin 13 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla. Palkkaan ei laskettaisi mukaan lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusosaa eikä rahana maksettavaa vastikekorvausta. Jos työntekijän työsuhte olisi lomakautta edeltävän lomanmääräytymiskauden loppuun mennessä keskeytymättä jatkunut vähintään yhden vuoden, lomakorvausta suoritettaisiin 11 prosenttia edellisen lomanmääräytymiskauden aikana työntekijälle maksetusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta.

Lomakorvaus työsuhteen päättyessä

Työntekijällä on 18 §:n 1 momentin mukaan työsuhteen päättyessä oikeus lomakorvaukseen, jos hän on ollut sen aikana työssä

vähintään neljänatoista päivänä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan työntekijällä, joka on sopimuksen mukaan työssä lomanmääräytymiskauden aikana niin harvoin päivinä tai niin lyhyen ajan, ettei hänelle kerry ainoatakaan täyttä lomanmääräytymiskuukautta tai vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskuukausia, olisi oikeus työsuhteen päättyessä vuosilomakorvaukseen, mikäli hän on ollut lomanmääräytymiskauden aikana työssä yhteensä vähintään kuusi tuntia. Vuosilomakorvauksen suuruus määräytyisi samoin kuin työsuhteen jatkuessakin eli 17 a §:ssä säädetyllä tavalla.

Lomakorvaus usean työsuhteen perusteella

Vuosilomalain 10 a §:ää vastaavasti merimiesten vuosilomalain 19 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vuosilomakorvauksesta niissä tapauksissa, joissa työntekijä tekee kalenterikuukauden aikana työtä samalle työnantajalle useammassa eri työsuhteessa. Pykälän mukaan työntekijällä, joka on kalenterikuukauden aikana ollut saman työnantajan palveluksessa useammassa kuin yhdessä työsuhteessa yhteensä vähintään kuusi tuntia ja jolla ei muutoin ole oikeutta vuosilomaan tai lomakorvaukseen, olisi oikeus saada lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia kalenterikuukauden aikana ansaitusta palkasta. Määriteltäessä oikeutta säännöksen mukaiseen lomakorvaukseen ja lomakorvauksen suuruutta laskettaessa huomioon ei otettaisi niitä työpäiviä eikä työtuntia, joiden perusteella on syntynyt oikeus 18 §:n mukaiseen työsuhteen päättyessä maksettavaan lomakorvaukseen.

Myös 19 a §:ssä säädettäväksi ehdotettu lomakorvaus laskettaisiin kalenterikuukauden aikana maksetusta tai maksettavasta palkasta 17 a §:ssä säädettäväksi ehdotetulla tavalla. Samalla tavoin kuin vuosilomalain 10 a §:ssä säädetty lomakorvaus myös 19 a §:ssä tarkoitettu lomakorvaus erääntyisi maksettavaksi viimeistään seuraavan kalenterikuukauden aikana. Näin ollen 19 a §:ssä tarkoitettua lomakorvauksen maksamiseen ei tarvitsisi käyttää poikkeuksellista palkanmaksupäivää.

Merimiesten vuosilomalain 24 §:n mukaan työnantajien ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on oikeus työehtosopimuksella sopia vuosiloman antamisesta ja jakamisesta sekä vuosi-

lomapalkan ja lomakorvauksen laskemisesta ja maksamisesta lain säännöksistä poiketen. Työehtosopimuksilla on sovittu muun muassa palkkausjärjestelmistä, joihin sisältyy myös korvaus vuosilomasta. Näissä tapauksissa ehdotetut vuosilomakorvauksia koskevat 17 a, 18 ja 19 a §:n säännökset eivät tule sovellettaviksi.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Yksityissektorilla ehdotetuilla muutoksilla on vastaavat vaikutukset kuin vuosilomalain muutoksilla arvioitiin olevan sen soveltamisalalla.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työministeriön yhteydessä toimivassa merimiesasiain neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina sekä merenkulun työnantaja- että työntekijäjärjestöt. Neuvottelukunta on yksimielinen asiasta.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen alkaviin työsuhteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetun merimiesten vuosilomalain (433/1984) 8 §:n 1 momentti sekä lisätään lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 19 a § seuraavasti:

8 §

Vuosiloman jakaminen

Vuosiloman tulee olla yhdenjaksoinen. Toinen kahden peräkkäisen lomanmääräytymiskauden lomasta voidaan kuitenkin antaa kahdessa tai useammassa osassa. Työjakson aikana työntekijälle annettavaa lyhytaikaista maissakäyntivapaata ei lasketa vuosilomaan kuuluvaksi.

17 a §

Lomakorvaus työsuhteen jatkuessa

Työntekijälle, joka sopimuksen mukaisesti on lomanmääräytymiskauden aikana työssä niin harvoina päivinä tai niin lyhyen ajan, ettei hänelle tästä syystä kerry ainoatakaan

3 §:n mukaista täyttä lomanmääräytymiskaukautta tai vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskauksia, suoritetaan, mikäli hän lomanmääräytymiskauden aikana on ollut työssä yhteensä vähintään kuusi tuntia, lomapalkan asemasta lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia edellisen lomanmääräytymiskauden aikana maksetusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta. Palkkaan, jota korotetaan 13 §:n 2 momentissa säädetyllä kertoimella, ei lasketa mukaan lain tai sopimuksen mukaisesta yli-työstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusosaa eikä rahana maksettavaa vastikekorvausta.

Sellaiselle työntekijälle, jonka työsuhte on lomakautta edeltävän lomanmääräytymiskauden loppuun mennessä keskeytymättä jatkanut vähintään yhden vuoden, suoritetaan lomakorvausta 11 prosenttia 1 momentin mukaan määräytyvästä palkasta.

18 §

Lomakorvaus työsuhteen päättyessä

Työntekijälle, jota 17 a §:ssä tarkoitetaan, suoritetaan työsuhteen päättyessä, jos hänen aikana on ollut työssä vähintään kuusi tuntia, lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia hänelle 17 a §:n mukaan määräytyvästä palkasta siltä ajalta, jolta hän siihen mennessä ei ole saanut lomakorvausta. Sellaiselle 17 a §:ssä tarkoitettulle työntekijälle, jonka työsuhde on jatkunut vähintään yhden vuoden, suoritetaan lomakorvausta 11 prosenttia hänelle 17 a §:n mukaan määräytyvästä palkasta siltä ajalta, jolta hän siihen mennessä ei ole saanut korvausta.

19 a §

Lomakorvaus usean työsuhteen perusteella

Jos työntekijä on ollut saman työnantajan

palveluksessa useammassa kuin yhdessä työsuhteessa yhteensä vähintään kuusi tuntia saman kalenterikuukauden aikana eikä hänellä muutoin ole oikeutta vuosilomaan tai lomakorvaukseen, hänelle maksetaan lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia kalenterikuukauden aikana ansaitusta palkasta.

Määriteltäessä oikeutta tämän pykälän mukaiseen lomakorvaukseen huomioon ei oteta niitä työpäiviä eikä työtunteja, joiden perusteella on syntynyt oikeus 18 §:n mukaiseen lomakorvaukseen. Lomakorvausta laskettaessa ei oteta huomioon näiden työpäivien eikä työtuntien palkkaa.

Lomakorvaus lasketaan kalenterikuukauden aikana maksetusta tai maksettavasta palkasta 17 a §:ssä säädetyllä tavalla. Tämän pykälän mukainen lomakorvaus eräänny maksettavaksi viimeistään seuraavan kalenterikuukauden aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 17 päivänä huhtikuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Työministeri Liisa Jaakonsaari

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetun merimiesten vuosilomalain (433/1984) 8 §:n
 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 19 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Vuosiloman jakaminen

Vuosiloman tulee olla yhdenjaksoinen. Toinen kahden peräkkäisen lomanmääräytymiskauden lomasta voidaan kuitenkin antaa kahdessa tai useammassa osassa.

Ehdotus

8 §

Vuosiloman jakaminen

Vuosiloman tulee olla yhdenjaksoinen. Toinen kahden peräkkäisen lomanmääräytymiskauden lomasta voidaan kuitenkin antaa kahdessa tai useammassa osassa. Työjakson aikana työntekijälle annettavaa lyhytaikaista maissakäyntivapaata ei lasketa vuosilomaan kuuluvaksi.

17 a §

Lomakorvaus työsuhteen jatkuessa

Työntekijälle, joka sopimuksen mukaisesti on lomanmääräytymiskauden aikana työssä niin harvoina päivinä tai niin lyhyen ajan, ettei hänelle tästä syystä kerry ainoatakaan 3 §:n mukaista täyttä lomanmääräytymiskaukua tai vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskaukua, suoritetaan, mikäli hän lomanmääräytymiskauden aikana on ollut työssä yhteensä vähintään kuusi tuntia, lomapalkan asemasta lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia edellisen lomanmääräytymiskauden aikana maksetusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta. Palkkaan, jota korotetaan 13 §:n 2 momentissa säädetyllä kertoimella, ei lasketa mukaan lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusosaa eikä rahana maksettavaa vastikekorvausta.

Sellaiselle työntekijälle, jonka työsuhte on lomakautta edeltävän lomanmääräytymiskauden loppuun mennessä keskeytymättä jatkanut vähintään yhden vuoden, suoritetaan lomakorvausta 11 prosenttia 1 momentin mukaan määräytyvästä palkasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Lomakorvaus työsuhteen päättyessä

Työntekijälle, jota 17 a §:ssä tarkoitetaan, suoritetaan työsuhteen päättyessä, jos hän sen aikana on ollut työssä vähintään kuusi tuntia, lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia hänelle 17 a §:n mukaan määräytyvästä palkasta siltä ajalta, jolta hän siihen mennessä ei ole saanut lomakorvausta. Sellaiselle 17 a §:ssä tarkoitetulle työntekijälle, jonka työsuhte on jatkunut vähintään yhden vuoden, suoritetaan lomakorvausta 11 prosenttia hänelle 17 a §:n mukaan määräytyvästä palkasta siltä ajalta, jolta hän siihen mennessä ei ole saanut korvausta.

19 a §

Lomakorvaus usean työsuhteen perusteella

Jos työntekijä on ollut saman työnantajan palveluksessa useammassa kuin yhdessä työsuhteessa yhteensä vähintään kuusi tuntia saman kalenterikuukauden aikana eikä hänellä muutoin ole oikeutta vuosilomaan tai lomakorvaukseen, hänelle maksetaan lomakorvauksena kahdeksan ja puoli prosenttia kalenterikuukauden aikana ansaitusta palkasta.

Määriteltäessä oikeutta tämän pykälän mukaiseen lomakorvaukseen huomioon ei oteta niitä työpäiviä eikä työtunteja, joiden perusteella on syntynyt oikeus 18 §:n mukaiseen lomakorvaukseen. Lomakorvausta laskettaessa ei oteta huomioon näiden työpäivien eikä työtuntien palkkaa.

Lomakorvaus lasketaan kalenterikuukauden aikana maksettua tai maksettavasta palkasta 17 a §:ssä säädetyllä tavalla. Tämän pykälän mukainen lomakorvaus erääntyy maksettavaksi viimeistään seuraavan kalenterikuukauden aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
